

Zaak T-374/00

Verband der freien Rohrwerke eV e.a. tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

„Controle op concentraties — Concentratie die ten dele onder EGKS-Verdrag en ten dele onder EG-Verdrag valt — Goedkeuringsbeschikking gegeven op grond van artikel 66, lid 2, KS — Beschikking houdende vaststelling van verenigbaarheid met gemeenschappelijke markt, gegeven op grond van artikel 6, lid 1, sub b, van verordening (EEG) nr. 4064/89 — Voorwaarden voor ontvankelijkheid volgens EGKS-Verdrag en volgens EG-Verdrag — Verhouding tussen in EGKS-Verdrag en in EG-Verdrag neergelegde regeling inzake controle op concentraties — Motiveringsplicht — Onjuiste beoordeling”

Arrest van het Gerecht (Derde kamer) van 8 juli 2003 II-2283

Samenvatting van het arrest

1. *Beroep tot nietigverklaring — Beroep tegen EGKS-beschikking ingesteld door onderneming die niet onder dat Verdrag vallende activiteit uitoefent — Ontbreken van procesbevoegdheid*
(Art. 33, tweede alinea, KS)

2. *Beroep tot nietigverklaring — Natuurlijke of rechtspersonen — Handelingen die hen rechtstreeks en individueel raken — Beschikking waarbij verenigbaarheid van concentratie met gemeenschappelijke markt wordt vastgesteld — Derde onderneming met hoedanigheid van rechtstreekse concurrent en die heeft deelgenomen aan administratieve procedure — Ontvankelijkheid*
(Art. 230, vierde alinea, EG)
3. *Mededinging — Concentraties — Onderzoek door Commissie — Gemengde concentratie EGKS/EG — Toepassing van respectieve materiële en procedurele regels van beide regelingen — Noodzaak van twee afzonderlijke voorafgaande goedkeuringen — Recht van Commissie om twee verschillende beschikkingen te geven*
(Art. 66, leden 1 en 2, KS; art. 305, lid 1, EG; verordening nr. 4064/89 van de Raad)
4. *Mededinging — Concentraties — Onderzoek door Commissie — Economische beoordelingen — Discretionaire bevoegdheid — Rechterlijke toetsing — Grenzen*
(Verordening nr. 4064/89 van de Raad, art. 2)
5. *Mededinging — Concentraties — Beoordeling van verenigbaarheid met gemeenschappelijke markt — Ontstaan van collectieve machtspositie waardoor daadwerkelijke mededinging op gemeenschappelijke markt op significante wijze wordt belemmerd — Voorwaarden*
(Verordening nr. 4064/89 van de Raad, art. 2, lid 3)
6. *Handelingen van de instellingen — Motivering — Verplichting — Omvang — Beschikking tot toepassing van regels inzake concentraties van ondernemingen*
(Art. 253 EG)
7. *Mededinging — Concentraties — Beoordeling van verenigbaarheid met gemeenschappelijke markt — Relevante markt — Geografische afbakening*
(Verordening nr. 4064/89 van de Raad)
8. *Mededinging — Concentraties — Beoordeling van verenigbaarheid met gemeenschappelijke markt — Tijdstip dat in aanmerking moet worden genomen*
(Art. 81 EG, verordening nr. 4064/89 van de Raad, art. 2)

9. *Mededinging — Concentraties — Beoordeling van verenigbaarheid met gemeenschappelijke markt — Verplichting rekening te houden met gevolgen van economische en structurele banden voor structuur van mededinging in geval van gezamenlijke controle over gemeenschappelijke onderneming*
(Verordening nr. 4064/89 van de Raad, art. 2, lid 2, en 3)

10. *Handelingen van de instellingen — Motivering — Verplichting — Omvang — Beschikking tot toepassing van regels inzake concentraties van ondernemingen*
(Art. 253 EG; verordening nr. 4064/89 van de Raad, art. 6, lid 1, sub b)

1. De opsomming van rechtssubjecten die beroep tot nietigverklaring kunnen instellen in artikel 33, tweede alinea, KS, is limitatief zodat de rechtssubjecten die daarin niet zijn vermeld, niet een dergelijk beroep kunnen instellen. Zo hebben ondernemingen die zich niet bezighouden met de productie of distributie van kolen en staal, niet de vereiste procesbevoegdheid om een beroep tot nietigverklaring van een EGKS-beschikking in te stellen. Dit is het geval met ondernemingen die stalen buizen vervaardigen die niet onder het EGKS-Verdrag vallen omdat zij niet in bijlage I bij dit Verdrag zijn vermeld. Hoewel de bepalingen van het EGKS-Verdrag betreffende het beroepsrecht van de justitiabelen ruim moeten worden uitgelegd teneinde de rechtsbescherming van de belanghebbenden te verzekeren, mag deze ruime uitlegging niet zover gaan dat zij in strijd is met de duidelijke bewoordingen van het EGKS-Verdrag. Het staat immers niet aan de gemeenschapsrechter van de in de Verdragen voorziene regeling der rechtsbescherming af te wijken.

(cf. punten 33-38)

2. Uit artikel 230, vierde alinea, EG, volgt dat een door een onderneming ingesteld beroep tot nietigverklaring van een beschikking inzake goedkeuring van een concentratie, waarvan zij geen adreessaat zijn, alleen ontvankelijk is als die onderneming rechtstreeks en individueel door deze beschikking worden geraakt.

Een onderneming die actief is op dezelfde markt(en) als de bij de concentratie betrokken partijen, wordt door een dergelijke beschikking rechtstreeks geraakt wanneer deze beschikking, door de totstandkoming van de voorgenomen concentratie mogelijk te maken, leidt tot een onmiddellijke wijziging van de situatie op de betrokken markt(en), die dan nog alleen van de wil van de bij de concentratie betrokken partijen afhangt.

Een onderneming wordt bovendien individueel geraakt door deze beschikking indien deze haar betreft uit hoofde van zekere bijzondere hoedanigheden of van een feitelijke situatie, welke haar ten opzichte van ieder ander karakteriseert en haar derhalve individualiseert op soortgelijke wijze als de adressaten.

Dit is het geval met de onderneming die zich enerzijds op een markt voor bepaalde producten in een situatie van rechtstreekse mededinging met de bij de concentratie betrokken partijen bevindt, waardoor de omstreden concentratie haar kan raken in haar hoedanigheid van rechtstreekse concurrent, die anderzijds ook in haar hoedanigheid van koper van voor de vervaardiging van die producten noodzakelijke grondstoffen door de omstreden concentratie kan worden geraakt, aangezien zij zich herhaalde malen tot een van de bij de concentratie betrokken partijen heeft gewend om in haar behoeften op dit vlak te voorzien, en die bovendien na de in artikel 4, lid 3, van verordening nr. 4064/89 bedoelde mededeling actief heeft deelgenomen aan de administratieve procedure, met name door bezwaren te formuleren waarmee de Commissie in haar beschikking rekening heeft gehouden.

op concentraties moeten worden onderzocht.

Bovendien volgt uit het feit dat zowel artikel 66 KS als verordening nr. 4064/89 de concentraties aan voorafgaande goedkeuring onderwerpt, dat de bij een gemengde concentratie betrokken partijen het aangemelde concentratievoornemen slechts kunnen uitvoeren als zij over twee afzonderlijke goedkeuringen beschikken, namelijk een goedkeuring krachtens artikel 66, lid 2, KS voor de onderdelen van de concentratie die onder het EGKS-Verdrag vallen, en een goedkeuring krachtens verordening nr. 4064/89 voor de onderdelen van de concentratie die onder het EG-Verdrag vallen.

(cf. punten 46-55)

3. Aangezien uit artikel 305, lid 1, EG volgt dat, ondanks de totstandkoming van het EG-Verdrag, de bepalingen van het EGKS-Verdrag en de ter uitvoering daarvan getroffen regelingen blijven gelden voor de werking van de gemeenschappelijke markt, moeten de aspecten van een gemengde concentratie die onder het EGKS-Verdrag vallen, worden onderzocht tegen de achtergrond van de in artikel 66 KS vastgestelde regels, terwijl alle andere aspecten van deze concentratie in het kader van de bij verordening nr. 4064/89 vastgestelde algemene regeling van controle

Alleen al wegens deze bijzonderheden mag de Commissie derhalve twee verschillende beschikkingen geven om een gemengde concentratie goed te keuren, een handelwijze die des te meer gerechtvaardigd is daar de bij artikel 66 KS en de bij verordening nr. 4064/89 vastgestelde regels, zowel materieelrechtelijk als wat de procedure betreft, van elkaar verschillen. Aan deze conclusie doet niet af dat het om één en dezelfde ondeelbare concentratie gaat. Ook al vormt een aangemelde gemengde concentratie voor de aanmelders vanuit economisch oogpunt in de regel een ondeelbaar geheel, dit neemt niet weg dat hiervoor vanuit juridisch oogpunt twee afzon-

derlijke goedkeuringen van de Commissie zijn vereist.

de hand van de verschillende bepalingen van beide regelingen beoordelen.

(cf. punten 68-70, 75-76)

Dienaangaande is het feit alleen dat de Commissie in het kader van de controle op een gemengde concentratie twee afzonderlijke beschikkingen geeft, als dusdanig niet in strijd met de verplichting van de Commissie om incoherenties vermijden die bij de tenuitvoerlegging van de verschillende bepalingen van het gemeenschapsrecht kunnen ontstaan. De mogelijkheid dat het geven van twee afzonderlijke beschikkingen ertoe leidt dat de Commissie de concentratie vanuit EGKS-oogpunt geheel of gedeeltelijk goedkeurt en ze vanuit EG-oogpunt geheel of gedeeltelijk verbiedt, vormt immers geen incoherentie; zij is veeleer een gevolg van het feit dat de concentraties of bepaalde onderdelen ervan aan verschillende procedurele en materiële regels zijn onderworpen naargelang zij onder het EGKS-Verdrag of het EG-Verdrag vallen. Hetzelfde geldt overigens voor de mogelijkheid dat het beroep tot nietigverklaring van de beschikkingen houdende goedkeuring van een gemengde concentratie een verschillende uitkomst oplevert voor de krachtens artikel 66 KS vastgestelde beschikking en voor de krachtens verordening nr. 4064/89 vastgestelde beschikking. Ongeacht of de Commissie nu één enkele beschikking dan wel twee afzonderlijke beschikkingen geeft, moet de gemeenschapsrechter de rechtmatigheid van deze beschikkingen aan

4. De basisregels van verordening nr. 4064/89 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen en in bijzonder artikel 2 ervan verlenen de Commissie een discretionaire bevoegdheid, met name ter zake van economische beoordelingen. Bijgevolg moet de gemeenschapsrechter bij zijn controle van de uitoefening van een dergelijke bevoegdheid, die van wezenlijk belang is voor de invulling van de regels inzake concentraties, rekening houden met de aan de economische normen van de concentratieregeling ten grondslag liggende beoordelingsmarge betreffende de controle op concentraties van ondernemingen.

(cf. punt 105)

5. Voor het bestaan van een collectieve machtspositie moet aan drie cumulatieve voorwaarden zijn voldaan: ten eerste moet elk lid van het oligopolie het gedrag van de andere leden kunnen kennen teneinde na te gaan of zij wel één front vormen; ten tweede is het noodzakelijk dat de situatie van stilzwijgende coördinatie duurzaam kan worden gehandhaafd, dat wil zeggen er moet een stimulans bestaan om niet

van de gemeenschappelijke gedragslijn op de markt af te wijken; ten derde mag de waarschijnlijke reactie van de werkelijke en potentiële concurrenten en van consumenten de van de gemeenschappelijke gedragslijn verwachte resultaten niet op losse schroeven zetten.

(cf. punt 121)

Daaruit volgt dat in het geval waarin de Commissie in het kader van parallelle procedures twee afzonderlijke beschikkingen geeft om één en dezelfde zowel onder het EGKS-Verdrag als onder het EG-Verdrag vallende concentratie goed te keuren en deze beschikkingen tegelijkertijd ter kennis zijn gebracht, bij de beoordeling van de motivering van één van deze beschikkingen noodzakelijk rekening moet worden gehouden met de in de andere beschikking gegeven motivering. Hoewel de door de Commissie in die beschikkingen verrichte controle op verschillende materiële en procedurele regels berust, hebben deze afzonderlijke beschikkingen niettemin betrekking op één en dezelfde concentratie, zodat de beoordeling van de Commissie in bepaalde opzichten kan overeenstemmen.

6. Wat de motiveringsplicht van de Commissie betreft, is het niet noodzakelijk dat alle gegevens, feitelijk of rechtens, in de motivering worden gespecificeerd, aangezien bij de vraag of de motivering van een handeling aan de vereisten van artikel 253 EG voldoet, niet alleen acht moet worden geslagen op de bewoordingen ervan, doch ook op de context en op het geheel van rechtsregels die de betrokken materie beheersen. Dit impliceert dat, wanneer een beslissingsorgaan bevoegd is om in het kader van parallelle procedures twee afzonderlijke beschikkingen te geven over een zelfde feitencomplex en het deze beschikkingen binnen een kort tijdsbestek ter kennis brengt van één zelfde betrokken persoon, elk van de twee beschikkingen, wat de motiveringsplicht jegens deze persoon betreft, kan worden beschouwd als een deel van de context van de andere beschikking en bijgevolg als aanvullende motivering daarvan kan dienen.

(cf. punten 123-124)

7. In het kader van de beoordeling van de gevolgen van een concentratie voor de mededinging is de relevante geografische markt een bepaald geografisch gebied waarin het betrokken product in de handel wordt gebracht en waarin de mededingingsvoorwaarden voor alle marktdeelnemers voldoende homogeen zijn, zodat de gevolgen die de aangeelde concentratie van ondernemingen

voor de mededinging heeft, op redelijke wijze kunnen worden beoordeeld.

(cf. punt 141)

8. De Commissie is bij de beoordeling van de verenigbaarheid van een aangemelde concentratie met de gemeenschappelijke markt niet op grond van artikel 81 EG verplicht tot het onderzoeken van het hypothetische risico dat de bij de concentratie betrokken partijen als gevolg van deze concentratie ertoe zouden kunnen worden gebracht, mededingingsbeperkende overeenkomsten af te sluiten. Volgens de duidelijke bewoordingen van artikel 81, lid 1, EG is het daarin geformuleerde verbod slechts van toepassing wanneer daadwerkelijk mededingingsbeperkende overeenkomsten zijn afgesloten. De Commissie mag de verenigbaarheid van een concentratie van ondernemingen met de gemeenschappelijke markt slechts beoordelen op basis van de ten tijde van de aanmelding van deze concentratie bestaande feitelijke en juridische situatie en niet op basis van hypothetische gegevens waarvan de economische draagwijdte bij het geven van de beschikking niet kan worden vastgesteld.

(cf. punt 170)

9. In het kader van de uitoefening van de gezamenlijke controle over een

gemeenschappelijke onderneming moeten de moedervennootschappen van deze onderneming het noodzakelijkerwijs eens worden over het commerciële beleid van deze laatste en in zekere mate ook over hun eigen houding tegenover de gemeenschappelijke onderneming op bepaalde markten. Derhalve kan niet worden uitgesloten dat dergelijke indirecte banden gevolgen hebben voor het mededingingsbeleid van aldus verbonden ondernemingen op bepaalde markten. Daaruit vloeit voort dat dergelijke indirecte economische en structurele banden een element zijn waarmee rekening moet worden gehouden bij de toetsing van een concentratie aan de bepalingen van artikel 2, leden 2 en 3, van verordening nr. 4064/89.

(cf. punten 173-174)

10. Wanneer de Commissie krachtens artikel 6, lid 1, sub b, van verordening nr. 4064/89 een concentratie verenigbaar met de gemeenschappelijke markt verklaart, is het, wat de bij artikel 253 EG opgelegde motiveringsplicht betreft, noodzakelijk doch voldoende dat in deze beschikking duidelijk en ondubbelzinnig wordt aangegeven waarom de Commissie van oordeel is dat de omstreden concentratie geen ernstige twijfel doet rijzen over de verenigbaarheid ervan met de gemeenschappelijke markt. Uit deze verplichting kan evenwel niet worden afgeleid dat de Commissie in een dergelijk geval gehouden is haar oordeel over de

feitelijke en rechtspunten die eventueel in verband kunnen staan met de aangemelde concentratie en/of tijdens de administratieve procedure zijn opgeworpen, met redenen te omkleeden. Een dergelijk vereiste is niet alleen moeilijk te verenigen met het vereiste dat de Commissie haar bevoegdheid inzake controle op concentraties met bekwaame spoed moet uitoefenen, in het bijzonder wanneer zij op grond van artikel 6, lid 1, sub b, van verordening nr. 4064/89 een concentratie goedkeurt, maar het zou bovendien moeilijk te rechtvaardigen zijn uit het oogpunt van de aard zelf van deze bevoegdheid. De Commissie moet namelijk in het kader van de regeling van verordening nr. 4064/89 aan de hand van een prospectief onderzoek van de relevante markten nagaan of de bij haar aangemelde concentratie een machtspositie in het leven roept of versterkt die tot gevolg heeft dat daadwerkelijke mededinging op de gemeenschappelijke markt of een wezenlijk deel ervan op significante wijze wordt belemmerd. Dit vereist een nauwgezet onderzoek van met name de omstandigheden die in het concrete geval relevant zijn voor de beoordeling van de gevolgen van de concentratie voor de mededinging op de relevante markten. Daaruit volgt dat, wanneer een concentratie de mededingingssituatie op een bepaalde markt niet of slechts in zeer beperkte mate wijzigt, van de Commissie niet kan

worden verlangd dat zij dit punt in het bijzonder met redenen omkleedt. Om dezelfde redenen schiet de Commissie niet in haar motiveringsplicht tekort wanneer haar beschikking geen precieze motivering bevat met betrekking tot een aantal aspecten van de concentratie die haars inziens kennelijk niet ter zake doen, zonder betekenis zijn, of duidelijk bijkomstig zijn om de concentratie te beoordelen.

Bijgevolg impliceert het feit alleen dat een beschikking waarbij een concentratie op grond van artikel 6, lid 1, sub b, van verordening nr. 4064/89 verenigbaar met de gemeenschappelijke markt wordt verklaard, geen motivering bevat omtrent een aantal feitelijke en rechtspunten, niet dat de Commissie de bij het geven van een dergelijke beschikking op haar rustende motiveringsplicht niet is nagekomen. Het ontbreken van motivering kan immers ook aldus worden uitgelegd dat het volgens de Commissie uitgesloten was dat deze punten ernstige twijfel konden doen rijzen over de verenigbaarheid van de omstreden concentratie met de gemeenschappelijke markt.

(cf. punten 184-187)